

ЕКСПОРТНИЙ ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНИ – ОДИН З ГОЛОВНИХ ЧИННИКІВ РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

В.Ф. Грищенко, І.В. Андрусенко

Лібералізація зовнішньої торгівлі в Україні створила передумови для нарощування експорту вітчизняних товарів та послуг. Затримка з проведенням ринкових перетворень і надто повільна реструктуризація промисловості призвели до погіршення структури зовнішньої торгівлі України. На відміну від країн Центральної та Східної Європи, Україна так і залишилась експортером переважно сировини та напівфабрикатів і не спромоглася збільшити частку товарів з високою доданою вартістю в загальній структурі експорту. Сировинна спрямованість українського експорту зумовлює його вразливість до коливань цін на світовому ринку. Висока енергоємність зорієнтованих на експорт галузей (металургії, хімічної промисловості) спричиняє залежність експорту від поставок імпортних енергоносіїв, не дає можливості спрямовувати валютні надходження від експорту на технологічне оновлення виробництва, посилює залежність від Росії.

Україна втрачає свої традиційні (і наближені географічно) ринки збуту, однак при цьому надто повільно просуває продукцію на нові ринки.

За рівнем запасів та видобутку мінерально-сировинних ресурсів Україна входить до числа провідних країн континенту. В її надрах виявлено понад 200 видів корисних копалин, відкрито близько 20 тис. родовищ. Україна має значний

потенціал міжнародної спеціалізації в галузях АПК. Вона володіє понад 25% найбільш родючих чорноземів світу, має сприятливі кліматичні умови. Проте, Україна має значний потенціал у високотехнологічних галузях, а також Україна має значний потенціал експорту послуг. Вона має високий потенціал у наданні послуг з транзиту природного газу і володіє газотранспортною системою з високою пропускнуою спроможністю — 290 млрд. куб. м на вході і майже 170 млрд. куб. м на виході на рік. Протягом найближчих 3-5 років Україна має можливість стати європейським центром розподілу електроенергії, природного газу, нафти та нафтопродуктів, причому не лише з Росії, а й з країн Каспійського регіону та Центральної Азії. Україна має значний нереалізований потенціал розвитку високотехнологічних галузей промисловості. Маючи високий експортний потенціал, Україна поки що використовує його недостатньо ефективно, порівняно з іншими державами. Так, за обсягами експорту товарів на душу населення, Україна поступається не лише розвиненим країнам, але й більшості країн Центральної та Східної Європи. Зростання експорту відбувалося на фоні зниження реального ВВП та внутрішнього споживання.

Є підстави стверджувати, що потенціал екстенсивного розвитку експорту вже майже вичерпано. Необхідно впроваджувати якісні зміни — насамперед, змінити структуру експорту в напрямі збільшення частки кінцевої продукції в загальному обсязі експорту; підвищити ефективність експортних операцій; відновити присутність на традиційних ринках і зміцнити позиції на нових перспективних ринках; вдосконалити державне регулювання зовнішньої економічної діяльності.